

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VIme, 1480

Prima pars.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

dane sp̄me sumus abscedat quod vt consequi mereamur virginem que sic ineffabiliter conc̄pit verbis angelicis salutem⁹ d̄entes. Aue maria

prima pars.

¶ Ius est angelus Gabriel a. Cum aliqui principi aliqua sponsa tradenda est quantumcumq; ipse sit magna potestate et auctoritatis non accipit sponsam qm cupit et desiderat nisi super hoc virginis consensu exquirat. Volens igitur deus pater filium mittere in mundū qui nasceretur ex virginē iuxta humane legis consuetudinem. Ne quaç hic sine consensu virginis quaz dūdum elegerat voluit perfidere. Sed legationem ad eam misit angelicam ut virginis exquireret consensus quo fieret mater sp̄sa et acilla diuini verbi. Volens igitur beatus Lucas velut cancellarius celestis cuie diuinam generationē nobis describere. i presenti euangelio tangit. Nam primo tangit noua legatio angelice dignitatis. Secundo additur mira allocutio celestis pietatis ibi. Et ingressus angelus ad eam dixit. Tercio postponitur deuota humilitatio virginis voluntatē ibi. dixit autem maria. Ecce acilla domini. ¶ Circa primum quatuor tanguuntur. Primo enim ponit quis fuerit missus. Vnde dicit: missus est angelus gabriel. Ecce nuncā dignitas. Nota q ad mulierem p̄mam sc̄z euaz venit malus angelus non q missus. sed motu proprio. ad hāc vero mulierem non audebat etiam celestis āgelus accedere: nisi missus. Igitur vt dicit Ber. noua legatio iniungitur archangelo quatenus b̄m Crisolitum nunciet regis secretum. quod secretum fide cognoscitur a noui inquiritur discussione. Querit quare āgelus missus ē ad virginē. et diendum q ppter tria coueniens fuit mitti āgelū. primo quidē rōne misteri incarnationis dominice q ppter sui excellētiā nullū aliū exigebat nūcū. Secundo propter honorem nascentis. quia enim rede angelus mittitur. Onde loquitur deus pater ad filium Malach. tertio: Ecce ego mitto angelū meum ante faciem tuam. Tercio vt dicit Jeromim⁹. bene enim angelus ad virginem mittitur. quia semper est angelus cognata virginitas. ¶ B Nota etiam q ille angelus non fuit ordinis infimi. sed fuit archangelus. Unde in quadā sequentia cantatur. Mittit ad virginem non quē uis angelum sed fortitudinem suam archangelum ē. non autē quicunq; archangelus mittitur sed Gabriel. Et hoc propter tria. Gabriel enim interpretatur fortitudo dei. a primo quidē vt dicit beatus Gregorius quia illū nūciare veniebat qui ē dictus fortis et potens deus potens in prelio. et ideo talis āge

Quartus

lus mittitur qui est fortitudo dei. secundo quia ad illaz mitteba-
tur virginem: que sua fortitudine caput antiqui serpentis co-
trivit. ut dicitur Genes tercio. Tertio quia diuine incarnatio-
nis opus erat supra virtutem nature et potestia diuina perficienduz
Ideo Gabriel mittitur qui sui presentia ipsam virtute dei isinu-
et. Secundo ponitur quis illum misit: a deo: Ecce mittentis
diuinitas. deo enim conuenit principaliter angelicam mittere cre-
aturam qui ipsam condidit et creauit. Vnde psal. Qui facis an-
gelos tuos spiritus. et ministros tuos flammam ignis. Nota qd
deus mittens angelum. seruit pater filius et spiritus sanctus. pa-
ter quidem quoniam ei incumbit prouidere filio de sponsa et ge-
nitrice. filius vero misit qua venturus erat in virginem. sed spi-
ritus sanctus sanctificare debebat eandem. tota igitur trinitas mi-
lit archangelum. C Tercio ponitur vbi missus est quia
in civitatem galilee. Et nota quia ut dicit glo. super ysaiaz. du-
plex est galilea. una est galilea gentium diuina tiris quam salomon do-
minauit regi Irae. ut habetur 3. Regum. nono caplo. Altera ve-
ro est super mare genazaret. et est galilea iudeorum ad civitatem
prime galilee non est angelus missus. sed ad civitatem que est in
altera galilea. Deinde ponitur nomen civitatis. Cui nomen na-
zareth: nazareth autem interpretatur flos et bene ille locus co-
uenit conceptioni christi. eo qd ipse velud flos de matre virgula
sit conceptus. Vnde ysa. vndeclimo. Egredietur virga de radi-
ce yesse et flos de radice eius ascendet. quod exponens Ber. di-
cit florem intelligere filium et virgulam matrem quoniam et vir-
gula floruit absq; semine et virgo concepit non ex homine. nec
virge vigorem floris levit emissio. nec virginis pudore sacri pto
editio. Nota qd christus flos est hic qd dicitur Can. primo Ego
flos campi et lumen conualbum qui quidem flos ut dicit Ber.
in flore civitatis et de flore virginitatis concipitur. Est autem cri-
stus flos propter pulchritudinem. puritatem. odorem et vigorem pul-
chritudine delectat. puritatem sanctificat. odore recreat. et vigore
confortat. D Quartio ponitur cui missus est angelus. Et
tanguntur circa personam cui facta est illa missio quatuor scilicet
puritas virginalis. status maritalis. nobilitas originis et dig-
nitas nomina. Primo igitur commendat euangelista personam
cui facta est missio dicens: ad virginem. multe virginis erant in
mundo. ex quo oib; illa gloria electa est. ut deum percepiat et hoiem
Ad virginem igit missus est angelus. non quicquam virginem. sed ut dicit Ber. vir-
ginem mentem. virginem corpe et professione. nec fuit illa virgo subi-
ta et a casu inuenta sed eternaliter preordinata. Vnde dicitur damas. 4.

Sermo

libro capitulo sexto. Ipsa dei gemitrix pre eterno et priusuo dei
consilio est predeterminata & diversis ymaginib⁹ & sermoib⁹
prophetarum p spiritum sanctum preymagiata & perpredicata fu-
it. ¶ Queritur quare xps ex virgine voluerit concepi et
nasci. dicendum q̄ xps voluit nasci ex virgine propter quinqz
Primo propter nascentis dignitatem. talis namq; partus eum
decebat. vt sicut nullus est filius eo dignior. ita matre eius vir-
gine nulla reperiatur dignior. Secundo hoc fuit rōnable vt ge-
neratio ipsius tpalis ex matre esset aliquale vestigium genera-
tiois eius eternaliter ex patre sicut matre. et hec ratio potest ha-
beri a Damasco quarto libro caplo sexto. Tercio hoc fuit co-
ueniens quia filius iuxta legis preceptum. Exo. vicesimo ca⁹.
Honore debet huae maternū. honor autē maximus est virginis
tas. Quarto hoc conueniebat nobis. nam vt dicit aug⁹ : phas
non erat vt per eius aduentum violaretur integritas qui vene-
rat corrupta saluare. Quinto hoc fuit coueniens ad complementuz
operum dei. hominem enim fecerat deus sine viro et semina. vt
ad adam de viro autem feminam fecerat ut euaz. de viro autem et
femina continue facit hominem. Ad complementum igitur di-
vine factonis exigebatur ut hominem de semina faceret sine vi-
ro quod cōpletum est in virgine. Et hec est ratio Anselmi in li-
bro de cōceptu virginali. ¶ Deinde sedo ponitur virgi-
nis status maritalis. Desponsata viro : desponsata erat vt dic̄
Augustin⁹ homini iudeo. sed placuit altissimo deo. Cui nomen
erat ioseph : ioseph interpretatur a crescentis. et in isto ioseph cō-
pleta est prophēcia Genes⁹ quadragesimono caplo. ubi dic̄. be-
nedictiones patris tui confortate sunt benedictionib⁹ patris ei⁹
donec veniret desiderium collum eternorum. Illa autem benedi-
ctio fuit ex imitatione deitatis ex altissimo. quia illa que sibi desponsa-
ta erat accepit benedictionem a crescenti. vt illud dicitur non
opere naturali. sed benedictione celi desup et etiam uxoris eius ge-
nuit deum. Vnde Deutro. plt. capitulo. Dei benedictio eius q̄
appuit in rubo. Nota qz h scā virgo quā de⁹ elegerat desponsa-
ta fuit ioseph. & iā facta despōsatō nulla iteruementē libidie mis-
sio aglīca dei delata est. Et iō querit tū xps ex virgine nasci vo-
luerit. q̄re nō qualiter tū virgine sed despōsata voluit ēē ma-
tre ex q̄ ei⁹ fiet dōpō. Dix̄ q. 6. It & q̄re ex despōsata vōgine
xps voluit dāpi. Primū ē b̄m Ambro. vt despōsata tolleret sus-
pic̄ez criminis a cōcepto vōgineo. si. n. dāp̄isq; inupta vōgo ifama
ta fuisset m̄f domini falso criminē. Vnde Am. sciebat de⁹ tenera
esse virginis verecundiam. et lubricam famam pudoris nec pu-

Quartus

ravit oetus lui fidem matris iniuriis ascernendam. Secunda causa est ut dicit Damascenus. ut partus virginis dyabolo celare tur. sciebat enim christus nasciturus esse ex virgine. et ideo obsecratabat si aliqua virgo conciperet ut ipsam infamaret. Cum igitur virgo desponsata concepit. nec conceptum eius cognovit nec diffamare potuit. Tertia causa secundum Origenem. ut sponsus esset in solatio virginis et ministerio. Quarta causa ut ostenderet dominus matrimonium esse licitum. Quinta causa ut matri dominum haberet aliquid cuiuslibet status. scilicet virginitatis. matrimoni et viduitatis. Sexta causa ut ostenderetur quod facta desponsatione ante conuentionem conjugii remanet arbitrium transuersum ad meliora vota alterutro irrequisito ut est religionis migratus qua anima desponsatur deo. Unde virginem desponsatam deo christus elegit. et ad honorem desponsationis diuine traxerit.

G Deinde ponitur nobilitas originis: de domo dauid: que erat domus regalis. descendit enim ioseph a dauid secundum eamnis propagationem. et per salomonem que fuit linea regalis. Sz quereret aliquis. quod non videtur ex hoc quod beata uirgo fuerit de domo dauid quia de solo ioseph hic dicitur. Et dicendum secundum Iheronim. et Damascenum. quia non fuit consuetudo scripturarum alium genelogiam per mulieres describere. et ideo non ponitur hic directe generatio virginis. quia tamen erat legis ad populum ut quilibet de domo sua uxorem acciperet. ioseph cum esset iustus de domo dauid unde traxerat origines desponsata suscipere virginem voluit. Et ideo cum dicitur ei fuisse de domo dauid. hoc id est de virginem intelligas. ex quo apparet christum natum fuisse de domo dauid. quamquam in conceptione eius nihil ioseph operatus.

H Deinde ponitur virginis honorabile nomen. consueuerunt homines querere de sponsa alium que sit origo eius quod sit et nomen eius. Et respondit euangelista quia est: de domo dauid et nomen virginis maria: Ecce dignitas nominis. Nota quod frequenter nomina imposita indicant de conditionibus nominati. Hoc autem nomen maria triplicem habet interpretationem ne propter quod ostendit huic virgini quod Christum genuit. dicit enim maria stella maris. dicit illuminatrix. dicit et deuina. vere quidem haec uirgo beatissima fuit stella maris quod nautantibus nobis per hoc mare secundi irradiat. Unde Beda super Luc. Maria inquit quasi sedes eximius meus fluctus huius seculi gratia privilegii specialis effulgit. Secundo haec uirgo dominus maria. illuxit quoniam ex ipsa uelde ex stella passit sol qui illuminat omnes hominem venientem in hunc mundum. Tertio haec uirgo dominus singularis. cum enim omnes mulieres subiecte sint viuis. sed tamen omnibus

Sermo

dominatur quia genuit dominum celi et terre. multe igitur mulieres nunc er prius dicte sunt maria. sed ista singulariter. Et quod tum ad istas ultimas interpretationes dicit Crisostomus. maria hebrayæ stella maris. latine vero domina vocatur et merito quia et totius mundi dominum et lucem seculis meruit genera re per hennem.

Secunda pars.

Ecundo cum dicitur. Et ingressus angelus ad eam: tangitur noua allegatio angelice dignitatis. In qua parte quinqꝫ ponuntur. Primum est angelica reverentia et more salutationis. Et scias quia ut dicit beda verborum que hic ponuntur solenniter ordo notandus est. totusqꝫ artius cordi inscrēndus. quanto manifestius apparet qꝫ in ipsa tota nostra redemptoris summa consistit dicit igitur euangelista. Et ingressus angelus ad eam: ubi tria consideranda sūt Primo enim ex eo qꝫ angelus ad eam ingressus est. ostendit virginitas pudicitia quia non foris vagantem eam repperit angelus. sed ut dicit Crisostomus. solam in penetralibus quam nemō virorum viderat solus angelus repperit solam sine comite solam sine teste. Considerandum est secundo in qua ei forma angelus apparuit. Et dicendum qꝫ beata virgo vidit ad se ingrediētem angelum non visione ymaginaria. sed angelus formauit si bi corpus lucidum ut etiam sensibiliter virginim appareret. Unde dicit augustinus in sermone ex persona virginis. venit ad me Gabriel anchangelus facie rutilans. veste corruptans. ictu mirabilis. aspectu terribilis quia enim illum nunciabat qui corpore ex virginē volebat assumere. cōgrue corporali specie debuit appearere. Deuote autem tertio considerandum est quid nam repperit angelus virginem agentem in ipsa hora sui ingressus. Et dicit qꝫ licet depingant pictores manibus operant̄ ego tamē credo qꝫ ipsa virgo beata tunc otio non vacabat nec alicui erat operi occupata sed tota erat abstracta in contemplatione meditando super salutem humani generis qualiter sc̄z per virginem debeat humanum genus saluare. in hoc igitur actu tam intime contemplationis quo erat totaliter deo coniuncta et ad eam ingressus est angelus a forte nūc in tanta fuerat contemplatione quanta tūc erat rationabile ei videtur qꝫ tunc corporaliter sibi diuinum meretur verbum quando spiritualiter tota manebat in contemplatione ipsius. R Ingressus autem angelus ad virginem: quid egerit andiamus. Magna quippe cum reverentia eam salutauit et dixit. Ave. Salutationem nunquam inuenimus datam fuisse mulieri ab angelo quia ipsa fuerat causa